N:o 38.

Ank. till Riksd. Kansli den 4 Maj 1872, kl. 8 e. m.

Betänkande, i anledning af återremiss af Lag-Utskottets Utlåtande N:o 28, rörande väckt fråga om utarbetande af ny grufvestadga.

I omförmälda utlåtande, som blifvit af begge Kamrarne till Utskottet återremitteradt, hade Utskottet på anförda skäl afstyrkt bifall till en af Herr A. Grill väckt motion, innefattande hemställan "att Riksdagen måtte ingå till Kongl. Maj:t med underdånig anhållan om skyndsamt utarbetande och utgifvande af ny grufvestadga med borttagande af den så kallade inmutarerätten".

Enligt diskussionsprotokollen, har inom begge Kamrarne den mening gjort sig gällande, att Riksdagen, i anledning af ifrågavarande motion, borde ingå till Kongl. Maj:t med underdånig anhållan om en revision af 1855 års grufvestadga, i hufvudsakligt syfte att jordegares rätt i förhållande till inmutare måtte mera än nu är förhållandet blifva tillgodosedd, samt att på samma gång vissa påpekade brister i författningen måtte afhjelpas; hvarjemte åtskilliga talare uttryckt den önskan, att inmutningsrätten i afseende på stenkol måtte utan dröjsmål helt och hållet borttagas, oberoende af revisionsarbetet i öfrigt; varande i förra hänseendet hufvudsakligen anmärkt: att gällande grufvestadga icke innehölle erforderliga bestämmelser angående dispositionsrätten öfver de icke inmutningsbara berg- eller jordarter, såsom eldfast lera, sandsten, skiffer m. m., som vid skärpning eller grufvedrift anträffades; att det rådrum af ett år från mutsedelns utfärdande, som inmutare hade sig förunnadt, innan han behöfde företaga skärpning eller försöksarbete, vore alltför rymligt; att inmutare, sedan arbetet en gång blifvit påbörjadt, kunde bevara sin rätt till grufvan blott derigenom, att antingen bergsprängning

ning till en kubikfamn, eller 4 à 5 famnars jordrymning, eller ock annat grufve- eller grufvebyggnadsarbete, motsvarande 200 dagsverken, årligen på stället utfördes; att författningen, efter hvad erfarenheten skall visat, lemnade rum för missbruk i afseende på det s. k. hvilostånd, hvarigenom grufvearbetet kunde få hvila nästan huru lång tid som helst; att den, som uttagit en mutsedel, ej hade skyldighet att derom underrätta jordegaren förr än när skärpningsarbetet skulle företagas, hvadan den sednare under tiden befunne sig i ett tillstånd af osäkerhet, som svårligen läte förena sig med ett tillbörligt beaktande af eganderättens helgd; att, ehuru största och bästa delen af ett hemmans egor kunde genom inmutningar frånhändas jordegaren, författningen likväl icke stadgade någon skyldighet för grufegare att i förhållande dertill deltaga i hemmanets ränta och öfriga onera, eller till stamhemmanet erlägga motsvarande årlig afgäld, på sätt för jordafsöndring i allmänhet är stadgadt; samt att i författningen erforderliga föreskrifter saknades, huru förfaras skulle vid tvister emellan jordegare, som begagnade sin rätt att deltaga i grufvedriften, och inmutaren, angående de för ändamålet nödiga anordningar i afseende på planen för det gemensamma grufvearbetets bedrifvande.

Hvad särskildt angår stenkol, hafva de talare, hvilka yrkat upphäfvande af inmutningsrätten i afseende på detta slags fyndighet, fästat uppmärksamheten vid det förhållande, att under sednare åren, till följd af den bekanta tillgången på stenkolslager i Skåne, flera tusen mutsedlar uttagits å Skånes bördiga sädesfält. Inmutningarne hade här blifvit en spekulation, som, derest den finge ohejdadt fortgå, hotade att i betänklig grad skada jordbruksnäringen. Faran häraf vore i detta fall desto mera gifven, som, enligt grufvestadgan, utmålsvidden för stenkolsfyndighet vore 25 tunnland, eller fyra gånger större än den för andra fyndigheter bestämda. I fråga om stenkol kunde inmutningsrätten numera icke grundas på någon rättighet till premium för uppfinning, enär kända geologiska förhållanden lemnade tillräcklig ledning för sökandet efter sådan fyndighet; och likasom genom 1855 års grufvestadga hvarjehanda mineralier och nyttiga fossilier samt berg- och jordarter upphörde att vidare vara föremål för inmutning, torde tiden således nu vara inne för lagstiftningen att, fortgående på den redan inslagna banan, borttaga inmutningsrätten äfven för stenkol.

Utskottet, som finner dessa anmärkningar befogade, anser i följd deraf en mera fullständig revision af grufvestadgan vara af behofvet påkallad; men som ett sådant arbete måste erfordra längre tid, och frågan om rätt till inmutning af stenkol är af beskaffenhet att böra med snaraste lösas, får Utskottet vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte genom underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes dels taga under nådigt öfver-

vägande, huruvida inmutningsrätten i fråga om stenkol må kunna upphäfvas, och i sådant fall derom utfärda författning, dels ock i öfrigt, till förekommande af de olägenheter för jordbruk och jordegare, som inmutningsrätten enligt gällande grufvestadga medför, låta omarbeta denna stadga i ofvan angifna syftning, samt till granskning meddela Riksdagen förslag i ämnet.

Stockholm den 4 Maj 1872.

På Utskottets vägnar:

ERIC SPARRE.

Reservationer:

af herr Grefve *Sparre:* "Under obetingadt medgifvande af behofvet af, icke blott en allmän revision af Grufvestadgan, men äfven af enskilda åtgärder med afseende å inmutningsrätten till stenkol, har jag i sistnämnda hänseende,

då stenkol i de aldra flesta länder äro föremål för inmutning;

då icke heller i Sverige något medel bör försummas för erhållande af detta för vår industri så vigtiga materiel;

då med afseende härå Kongl Maj:t tilläfventyrs torde tveka att alldeles upphäfva inmutningsrätten till stenkol, helst alla de öfverklagade olägenheterna möjligen kunna på annat sätt förekommas;

samt vid sådant förhållande ett förklarande från Riksdagens sida icke torde böra saknas, att Riksdagen jemväl godkänner de inskränkningar i inmutningsrätten i fråga om nämnda fyndighet till förekommande af men för jordegare, som Kongl. Maj:t kan finna erforderliga och för ändamålet tillfyllestgörande, ansett att:

Riksdagen borde i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t dels täcktes taga i nådigt öfvervägande huruvida inmutningsrätten i fråga om stenkol må kunna alldeles upphäfvas eller så begränsas att garantier uppställas emot missbruk deraf till men för jordbrukare eller jordegare, samt i ena eller andra fallet derom utfärda nådig författning, dels låta omarbeta Grufvestadgan i öfrigt i syftning att förekomma missbruk deraf till men så för jordbruket som bergsbruket".

af Herr *Ribbing:* "Från Utskottet är jag så till vida af afvikande mening, att jag ej finner tillräckliga skäl för att tillstyrka, det för stenkolsgrufvedrift andra laga bestämningar böra vara gällande, än för metallgrufvedrift. Villigt erkänner jag att, med hänsyn till för handen varande omständigheter, en skyndsam revision af grufvestadgan, såvidt den beträffar stenkolsgrufvor, synes af nöden. Ej mindre uppenbart är, att de olägenheter och möjliga förluster, för hvilka jordegare, å hvars egor stenkolsfyndighet inmutas och bearbetas, kan vara utsatt, i följd af stenkolslagrens läge, ofta under inegor och bördig mark, kunna vara mera känbara, än hvad som vanligen må hafva varit händelsen vid malmfyndigheter, som i de flesta fall funnits på utegor. Men sådant förhållande synes blott ådagalägga, att nöjaktig ersättning och trygghet i besittningen af jordegendomen för dess egare oftast torde komma att böra utgå till högre belopp och vara af ännu större vigt att på ett med rättvisa och billighet öfverensstämmande sätt regleras, i fråga om stenkolsfyndigheter, än hvad händelsen är i fråga om andra fyndigheter; men deremot icke, att det ena eller andra efter andra grunder bör bestämmas i förra fallet, än i det sednare. Icke heller synes mig slutligen den omständighet, att stenkol ej är metall, ensam kunna föranleda olika laga bestämningar, angående det förhållande, hvari stenkols- och malmfyndigheter lagligen böra anses stå till jordegendom. Tager man deremot hänsyn till förutsättningarne, arten och omfattningen af de arbeten, grufvedriften vid stenkol och vid metaller erfordrar, liksom till användningen af produkter i ena och i andra fallet, båda jemförda med jordbrukskulturen och tänkta i förhållande till dess produkter — hvilka omständigheter torde kunna räknas bland afgörande momenter vid en lagstiftning i hithörande förhållanden; — så förete sig inga väsendtliga olikheter i fråga om stenkol och om metaller. Å ena sidan fordrar grufvedriften, så i ena som i andra fallet, vanligen långt större kapital, än som af jordegaren kunna anslås åt en binäring i förhållande till jordbrukskulturen, liksom grufvedriften, med afseende å derför nödiga insigter och å sjelfva arten af arbetet dervid, ej heller kan räknas till eller bedrifvas såsom en dylik binäring, utan blir ett yrke för sig. Å andra sidan, och hvad angår produkten af grufbrytningen, gäller likaledes,

i ena fallet som i det andra, att den ej kan betraktas såsom eller inskränkas till betydelsen af en biprodukt i förhållande till landtbrukskulturen, utan till användbarhet och begagnande sträcker sig långt utöfver sistnämnda kulturs bruk och behof. Under sådana förhållanden kunna visserligen, i följd af olika omständigheter i särskilda länder och tider, jordegarens rätt och rättsliga ställning till fyndigheter å hans egor på särskilda sätt af lagen bestämmas; men något skäl att bestämma denna rätt och det rättsliga förhållandet efter olika rättsgrunder, i fråga om stenkol och om malmer, synes mig ej förefinnas".

N:o 39.

Ank. till Riksd. Kansli den 4 Maj 1872, kl. 8 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion, åsyftande förmånsrätt för utflyttnings- samt odlings- och häfdeersättningar, som vid laga skifte bestämmas.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till Lag-Utskottet remitterad motion (N:o 30) har Herr *H. Bexelius* anfört, att då vid laga skifte ofta inträffade, att en skiftesdelegare lemnar uppodlad och väl brukad jord i utbyte mot odlingsland, obrukad eller vanhäfdad jord, jemte den ersättning, hvartill den obrukade eller vanhäfdade jordens i stånd sättande i jemförligt skick med den förra uppskattas, så fordrade billighet och rättvisa, att ersättningstagaren borde vara betryggad för äfventyret att till följd af ersättningsgifvarens obestånd gå miste om ersättningen eller någon del deraf. Sådant syntes dock ej vara förhållandet, då hvarken förmånsrättsordningen eller konkurslagen innehölle något stadgande härom. Det låge emellertid i öppen dag, att betalning för ett hemman tillfallna odlingar, så ock utflyttningser-